

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΕΚΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ 1955

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ

ΕΥΑΓΓ. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ - ΗΛΙΑ Π. ΜΗΝΙΑΤΗ
Γ. ΜΕΓΑ - Δ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ
Θ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟΝ
ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1955

**ΜΕΡΟΣ
ΠΡΩΤΟΝ**

1. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΗΜΑΙΑΝ

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἱερὸ πανί, τὸ γαλανὸ καὶ τ' ἄσπρο,
κομμάτι ἀπ' ἀνοιξιάτικο καὶ ξάστερο οὐρανό,
πού εἶναι λευκὸ σὰν τὸν ἀφρὸ τοῦ κύματος, πού ἀνθίζει
σὲ περιγιάλι ὀλόγλυκο, σὲ πέλαγο μακρινό.
Αὐτὸ εἶναι τὸ ἱερὸ πανί, πού, ὅταν περνᾷ μπροστά μας,
ὕγραίνονται τὰ βλέφαρα καὶ σπαρταρᾷ ἡ καρδιά μας.

Δὲν εἶναι ἡ αὔρα, πού ἔρχεται γλυκὰ νὰ τὸ χαϊδέψη,
δὲν τ' ἀνεμίζει πρόσχαρα ἡ αὔρα ἡ σιγανή
εἶναι μιὰ ἀθάνατη πνοή, πού ὀρμᾷ νὰ ζωντανέψη
μὲ ἀνατριχίλα ἀνέκφραστη τὸ δίχρωμο πανί.
Τὸ πῆρε κάποια μάγισσα καὶ τὸ ἔκαμε γλαμύδα,
νὰ ζῆ σ' αὐτὸ καὶ πάλλεται ὀλόκληρη ἡ Πατρίδα.

Εἶναι ἡ Σημαία! Τὴν ἔβλόγησαν παπᾶδες μ' ἄσπρα
γένεια,
μέσ' στῆς σκλαβιάς τὸ τρίσβαθο κι ἀπόκρυφο σχολειό,
ἐκλαψαν μάτια καὶ καρδιές ἐπάνω της, καὶ οἱ κόρες
τὴν νύκτα τὴν ὑφαίνανε κρυφὰ στὸν ἀργαλειό,
Σὰν θόρειο σέλας ἄστραψε στὴν Λαύρα μιὰ ἡμέρα
κι ἀπλώθηκε ὡς τὸν ἕβδομο οὐρανὸ κι ἀκόμη πέρα.

Ποιὰ λύρα ἔχει τὴν δύναμι γιὰ νὰ σέ ψάλῃ ἐπάξια;
Εἶσαι τῆς νέας Ἑλλάδος μας ἡ ἅγια εἰκόνα Ἐσύ.
Εἶσαι λαχτάρα πού λυγáει τὰ γόνατα τῶν' σαλάβων,
εἶσαι τοῦ γένους τ' ὄραμα, Σημαία μας χρυσῆ
πού ὅταν τὰ μάτια ἐπάνω σου μὲ σέβας τὰ καρφώνει
θαρρεῖς καὶ κάποιο οὐράνιο φῶς σὲ περικυκλώνει...

Ν. Ζαφειρίου «Ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία»

Στέφανος Δάφνης

2. Ο ΘΕΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΕΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πολλές φορές συλλογίζομαι καλά - καλά ὅσα τεράστια ἡ θεία παντοδυναμία Τού κάνει γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ λαοῦ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅταν εἶμαι θυδισμένος στὶς σκέψεις αὐτές, φέρω τὸν νοῦν μου στὴν ἀξιομνημόνευτη ἐκείνην ἐποχὴ τῆς ἐλευθερώσεως τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Φαραώ. Καὶ βρίσκω κάποια ὁμοιότητα στὶς τύχες τῶν δύο λαῶν.

Ἀκούει ὁ Θεὸς τὴν κραυγὴ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσραὴλ, βλέπει τὴν θλίψη καὶ τὴν δυστυχία του, συμπαθεῖ στὰ δεινά τους καὶ ἐκλέγει ἓνα ποιμένα προβάτων, γιὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου.

- Ποιὸς εἶμαι ἐγὼ, λέγει ὁ Μωϋσῆς, Κύριέ μου, ποιὸς εἶμαι ἐγὼ πού προστάξεις νὰ πάω στὸ Φαραώ, τὸν βασιλιά τῆς Αἰγύπτου; Παρακαλῶ, Κύριε, ἄφησε με. Ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἐγὼ εἶμαι.

Τὰ ἴδια ἐλέγαμε καὶ ἐμεῖς, ὅταν ὁ Θεός, ἐλεῶντας τὴν ἀδλία κατάστασί μας, ἐφώτισε στὴν καρδιά μας τὸ μεγάλο ἔργο τῆς ἀπελευθερώσεώς μας.

- Ἐμεῖς μόνον, ἐλέγαμε, νὰ σπάσωμε τὶς ἀλύσεις μας:

Ἐμεῖς νὰ νικήσωμε τὸν πολυάριθμο στρατὸ καὶ στόλο τοῦ ἐχθροῦ;

- Μαζί σου θὰ εἶμαι ἐγώ, εἶπε τότε στὸν Μωϋσῆ ὁ Θεός. Μὴ φοβᾶσαι, ἐγὼ θὰ ἀπλώσω τὸ χέρι μου καὶ μὲ τὴν δύναμί μου θὰ κτυπήσω τοὺς Αἰγυπτίους. Ἐγὼ θὰ δυναμώσω τὸν λαό μου ἐναντίον των.

Αὐτὰ μοῦ φαίνεται ἀπαράλλακτα ὅτι ἀκούω νὰ λέγη καὶ σήμερα τὸ στόμα τοῦ Θεοῦ στὸν ἀδύνατο λαὸ τῆς Ἑλλάδος.

- Ἐγώ, λέγει, ἀδύνατε καὶ ἐγκαταλελειμμένε λαέ μου, ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζί σου, ἐγὼ θὰ ἀπλώσω τὸ χέρι μου καὶ μὲ τὴν δύναμί μου ἐγὼ θὰ κτυπήσω τοὺς ἐχθρούς σου, ἐγὼ θὰ σὲ δυναμώσω ἐναντίον τους.

Αὐτὰ εἶπε καὶ αὐτὰ ἐνεργεῖ ὁ Θεὸς ὀλοένα γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

«Λόγοι αὐτοσχέδιοι»

Σπυρίδων Τρικούπης

3. ΖΗ Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ;

Μέσ' στὸ πλατὺ τὸ πέλαγο καράβι ταξιδεύει.
Τριγῦρο νύκτα ἀπλώνεται
καὶ μὲ τὸ ἀγέρι, πὺ ἐλαφρὰ τὰ κύματα χαϊδεύει,
τὸ μπρίκι τὸ ἀσπροφόρετο κουνιέται, ἀργοσαλεύει,
σὰν νύφη, πὺ ὄλο καὶ λυγᾶ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.

Μὰ ξάφνου, σὰν νὰ κάρφωσε σ' ἀμμουδιαστὸ ἀκρογιαλὶ
τις δύο του ἄγκυρες μαζί,
τὸ μπρίκι στέκει καὶ μπροστὰ στὴν πλώρη του
προβάλλει

Γοργόνα θαλασσόβρεκτη μὲ ἀγριωπὸ κεφάλι:
-Ὁ Βασιλιάς Ἀλέξανδρος ἐπέθανε γιὰ ζῆ;

Βροντολογᾶ τὸ στόμα της, καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει
μὲ τὴν ψαρήσια της οὐρά,
καὶ τὸ γυναίκειο της αὐτὶ ἀπόκρισι γυρεύει,
-Ὁ Βασιλιάς Ἀλέξανδρος στὸν κόσμο βασιλεύει,
ὁ ναύτης ἀποκρίνεται: ζωὴ νὰ ἔχης, Κυρά!

Άλλοίμονο, ἂν τῆς ἔλεγε πὼς εἶναι πεδαμένος
ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά!...

Εὐδὺς τὴν ἴδια τὴν στιγμὴν ὁ ναύτης ὁ καημένος
μαζί με τὸ καράβι του δά' βούλιαζε πνιγμένος
καὶ ἡ Γοργόνα δ' ἄρχιζε νὰ κλαίῃ τὸν βασιλιᾶ.

Μὰ τώρα, πὺ ἔμαθε πὼς ζῆ, τὴν ὄψι της ἀλλάζει
καὶ μ' ὁμορφιῆς στολίζεται.

Γίνεται κόρη λυγερή, στὰ κύματα πλαγιάζει,
μὲ δυὸ ματάκια ὀλόγλυκα τριγῦρό της κοιτάζει
κι ἀπ' τὰ ξανθά της τὰ μαλλιά τὸ πέλαγος φωτίζεται.

Τὸ μπρίκι πάλι ξεκινᾷ καὶ σιγαλαρμενίζει
στὴν θάλασσα τὴν γαλανή:

Καὶ ἡ Γοργόνα στὸν ἀφρὸ σὰν γλάρος φτερουγίζει,
λύρα κρατᾷ ὀλόχρυση καὶ παίζοντας ἀρχίζει
νὰ τραγουδῇ στὸ πέλαγος μ' οὐράνια φωνή!

Γεώργιος Δροσίνης

4. Η ΣΟΥΛΙΩΤΟΠΟΥΛΑ

Στῆς μάχης τὸν καπνό, πού πνίγει τὸ λαγκάδι, ὁ Σουλιώτης ὄλα τὰ ἔχει λησμονήσει, πείνα καὶ δίψα. Καὶ τὸ Σούλι πέφτει ξέμακρα, καὶ σὰν λησμονημένο εἶναι καὶ ἐκεῖνο τ' ἄχαρο.

Καὶ ἐκεῖ πού πολεμάει τὸ παλληκάρι τὸ ἀγλύκαντο, μέρα καὶ νύκτα, ἀκούει μιὰ γνώριμη φωνή, πού τὸν ξυπνάει:

- Λοιπὸν τὸ Σούλι δὲν χάθηκε καὶ ζῆ.

Ἦταν ἡ Λάμπη, ἡ ἀδελφὴ τοῦ παλληκαριοῦ.

- Τί καλὰ μοῦ φέρνεις, Λάμπη;

Ζεστή κουλούρα, ἀδελφέ, πού σοῦ τὴν ἐζύμωσα μὲ τὰ χεράκια μου καὶ ἡ μάννα τὴν ἔψησε στὴν ἀνδρακιά μονάχη.

Ἐλα νὰ φᾶς καὶ νὰ ξαποστάσης.

- Δὲν μπορῶ, καημένη, νὰ παρατήσω τὸ τουφέκι!...

- Αὐτὸ εἶναι ἡ συλλογὴ σου, Νάση; Ἔρχομαι ἐγὼ καὶ σοῦ κρατῶ τὸν τόπο σου... Νά, σοῦ ἔστρωσα!, Καὶ δός μου τὸ τουφέκι.

Χαμογελαῖ ὁ ἀδελφός ὁ καπνισμένος, Καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκη
νὰ μάθῃ τὴν κορασιά πὼς πιάνουν τὸ τουφέκι.

Ὁ πόλεμος ἐβαστοῦσε πάντα. Μὲ χέρι σταθερὸ ἐγέμιζεν
ἐκείνη καὶ σημάδευε. Καὶ ὁ ἀδελφός της παραπέρα ἔτρωγε
ἡσυχος καὶ μονάχα τὴν πείνα του ἄκουγε, τὴν θερειμένη
μέσα του.

Καὶ ὁ πόλεμος ἐβαστοῦσε. Καὶ ἐκεῖ ἓνα βόλι ἦλθε καὶ
ἐπέτυχε κατὰστηθα τὴν κορασιά. Καὶ αὐτὴ ἔκανε καρδιά
καὶ δὲν μιλοῦσε. Τὸ αἷμα ἐπλημμύριζε τὸν κόρφο της. Ἡ
Λάμπη ἔσημάδευε καὶ ἐτουφεκοῦσε.

- Ἐφαγες Νάση;

- Κοντεύω, ἀκόμη λίγο, Λάμπη.

Ἡ κόρη ἐξαναρώτησε καὶ δεύτερη καὶ τρίτη φορά. Καὶ
τότε μὲ ἓνα πήδημα τὸ παλληχάρι βρέθηκε κοντὰ της.

Ἄρπαξε τὸ τουφέκι, καὶ ἡσυχο, καθὼς εἶχε τραβηχθῆ,
ἐξανάρχιζε τὸν πόλεμο.

Ἀμίλητη ἡ Σουλιωτοπούλα ἐπῆγε παραπίσω καὶ ἔπεσε.
Καὶ ὁ πόλεμος ἐβαστοῦσε...

«Μεγάλα Χρόνια 1930

Γιάννης Βλαχογιάννης

5. Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ

Μαῦρο πουλάκι ξέβγαينه ἵπομέσα ἀπὸ τὸ Σούλι.

Εἶχε τὰ μάτια του θολά, τὰ νύχια ματωμένα
καὶ πέταγε ὀλομόναχο καὶ στὴν Φραγκιά τραβοῦσε.

Πατριῶτες τὸ ρωτήσανε, πατριῶτες τὸ ρωτᾶνε:

- Πουλάκι, ποῦθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθε κατεβαίνεις;
- Ἀπὸ τὸ Σούλι ἔρχομαι καὶ στὴν Φραγκιά πηγαίνω,
- Πουλάκι, πές μας τίποτε ἀπὸ τὸ Κακοσούλι ⁽¹⁾
πού ἔκανε τὴν Ἀρβανιτιὰ καὶ φόρεσε τὰ μαῦρα.
- Τί νὰ σᾶς πῶ, μαῦρα παιδιὰ, τί νὰ σᾶς μολογήσω;

Πῆραν τὸ Σούλι, πῆραν το, πῆραν τὸν Ἀβαρίκο ⁽²⁾
τὴν Κιάφα τὴν περήφανη καὶ κοσμοξακουσμένη,
Ἐκάη κι ὁ καλόγερος στὸ δοξασμένο Κοῦγκι ⁽³⁾

Δημῶδες

1. Ἄλλη ὀνομασία τοῦ Σουλίου.

2. Χωριὸν τοῦ Σουλίου.

3. Ὀνομαστὸ καὶ ἰσχυρότατο φρούριο τοῦ Σουλίου.

6. ΧΗΡΑ ΣΟΥΛΙΩΤΙΣΣΑ

Ὁ γέρο-ἀγωνιστής ἐτελείωσε τὴν διήγησί του γιὰ τοῦ κάστρου τὴν παράδοσι.

- Ἐβγήκαμε μὲ ὅλες τὶς τιμές, ἔλεγε. Μὲ τ' ἄρματα καὶ μὲ τὰ πράγματά μας. Ἡ συμφωνία ἐφυλάχθηκε πιστὴ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Μὰ δὲν ἦταν γραμμένο νὰ τελειώσῃ ἔτσι αὐτὴ ἡ σκηνὴ τῆς πολιορκίας. Γιατί, κοντὰ στὴν συμφωνία τὴν γραπτὴ, ἔγινε κι ἄλλη, πιὸ παράξενη ἀπὸ τὴν πρώτη.

Καὶ τὴν ἔκανε μιὰ ἀπλὴ γυναῖκα. Ἡ Μάρω ἡ Σουλιώτισσα, νιόνυμφη καὶ χηρεμένη. Ὅσο ἐζοῦσε ὁ ἄνδρας τῆς τὴν ἐσεβόταν ἢ φρουρά. Μὰ καὶ χήρα τώρα δὲν ἐχωράτευε. Νομίζεις εἶχε πάρει τὸν ἀέρα ἐκείνου τοῦ παλληκαριοῦ, ποῦ ἦταν τὸ πρῶτο ἀνάμεσά μας. Καὶ ἡ παρθενικὴ τῆς ντροπὴ μονάχα δὲν ἄφηνε τὴν χήρα νὰ δράξῃ τ' ἄρματα.

Καὶ τώρα βγαίνοντας ἀπὸ τὸ κάστρο ἡ Μάρω ἀκολουθοῦσε ἀμίλητη, ἄκλαυστη, ἄσχημη, γιατί εἶχε σθήσει ἢ πείνα κάθε ἀνδρὸς στὴν ὄψι τῆς, ὅπως εἶχε κάμει νὰ στερέψῃ καὶ τὸ στερνὸ τῆς δάκρυ. Ἄξαφνα ἡ Μάρω, ἐκεῖ ποῦ ἐπήγγαινε σκυφτὴ ἔβαλε μιὰ φωνή. Καὶ εἶχαμε ἀδειάσει πιά τὸ κάστρο καὶ οἱ ἐχθροὶ ἐτοιμάζονταν νὰμποῦν, Ἐγύρισε ἡ Μάρω πίσω τρέχοντας καὶ ἐστάθηκε στὴν σιδερόπορτα τοῦ κάστρου, ὀλόρθη μὲ τὴν παρδαλὴ μανδύλα τῆς, (τὰ μαῦρα τότε ποῦ νὰ τὰ ἔβρισκε; ὕστερα ἡ ζωὴ τῆς ἐπέρασε μαυροντυμένη).

- Σταθῆτε πίσω! εἶπε. Κανένας δὲν θὰ μπῆ!

Παραξένεψε πολὺ καὶ ἡ ὄψι καὶ ἡ φωνὴ τῆς. Οἱ Ἀρβανῖτες τὴν ἐπῆραν μὲ τὸ καλὸ.

- Σῦρε! τῆς εἶπαν. Σκλάβα θὰ κρατηθῆς, ἂν μείνης. Τί ζητᾶς;

- Στὸ κάστρο μέσα ἐλησημονήθηκε ἄνθρωπος. Μπέσα γιὰ μπέσα (1).

1. Πίστη στὸ λόγο

- Μπέσα!, εἶπε ἓνας Ἀρβανίτης.

Ἡ Μάρω ἐχάθηκε καὶ ἐξαναφάνηκε σὲ λίγο κρατῶντας στὴν ποδιά της κρυμμένο κάτι. Καὶ ἐπροχώρησε νὰ περάσῃ. Οἱ ἐχθροὶ τώρα τὴν ἐκύκλωσαν στενά, θέλοντας νὰ ἰδοῦν τι εἶχε καὶ νὰ τῆς τὸ ἀρπάξουν.

Ἡ ἴδια ἡ Μάρω εἶδε τὸν κίνδυνο. Ἐτράβηξε τὸ χαντζάρι ἀπὸ τὸν κόρφο της, ποῦ τὸ εἶχε πάντα σύντροφό της.

- Πίσω, ἐφώναξε. Τὴν μπέσα μὴν πατάτε!

Μὲ τὸ ἀριστερό της χέρι βαστῶντας τὴν ποδιά της ἀνοιχτὴ ἔδειχνε τὰ κόκκαλα (λιβανισμένα κόκκαλα τοῦ ἀνδρός της). Καὶ ἐφοβέριζε μὲ τὸ μαχαίρι. Καὶ ἐπροχώρησε καὶ ἐπέρασε.

Ὅταν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα ἐσπάρθηκε τῆς Μάρως ἡ ἀποκοτιά ⁽¹⁾, δὲν ἔμεινε ὄψι νὰ μὴ γλυκαθῆ καὶ χεῖλι νὰ μὴ γελάσῃ. Καὶ ἦταν ἓνα ξαλάφρωμα στὴν πικραμένη συνοδιά μας, ποῦ ἐπροχωροῦσε βαρυκίνητα... Νοῦ καὶ καρδιά ποιός εἶχε πιά τὴν Μάρω νὰ δαυμάσῃ!

«Μεγάλα Χρόνια» 1930

Γιάννης Βλαχογιάννης

1. Πράξι τολμηρή

7. ΠΑΤΡΙΔΑ

- Ήενε, πού μόνος κι ἔρημος σέ ξένους τόπους τρέχεις,
πές μου ποιός εἶν' ὁ τόπος σου και ποιά πατρίδα ἔχεις;

- Στ' ἀγαπημένο μου χωριό πάντα χαρὲς και γέλια.
Στ' ἀλώνια τραγουδιῶν φωνές, ξεφάντωμα στ ἀμπέλια,
Κι ὅταν χορευή ἢ λεβεντιά, τῆς Πασχαλιᾶς τῆ μέρα,
βροντοχτυπάει τὸ τύμπανο και κελαηδεῖ ἢ φλογέρα.

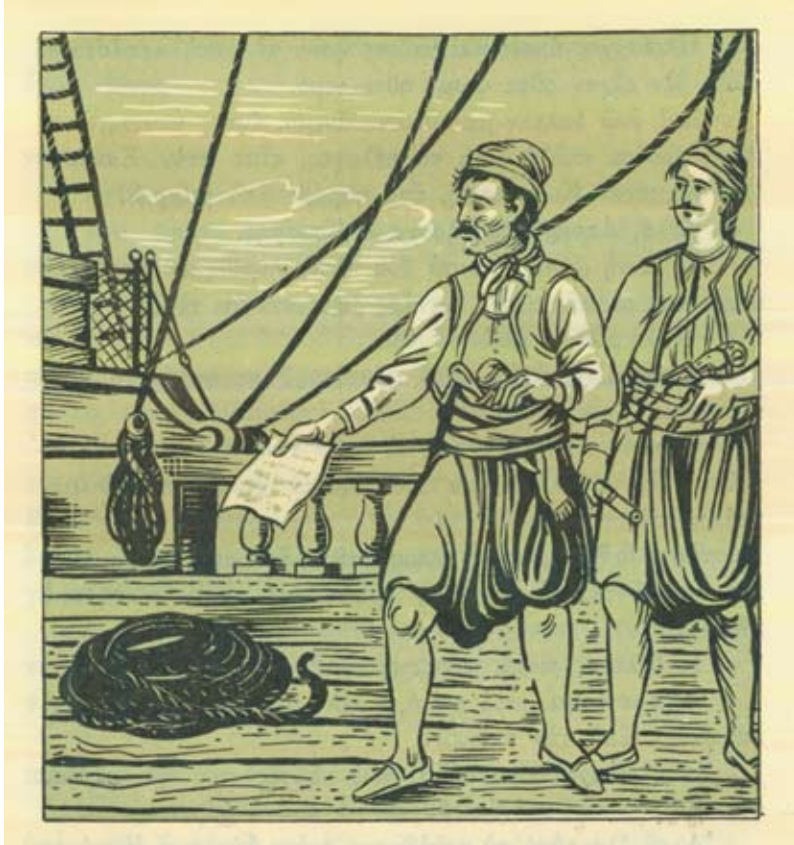
Στὴν μακρινὴ πατρίδα μου ἔχει εὐωδιὰ και χάρι
τὸ ταπεινότερο δεντρί, τὸ πιὸ φτωχὸ χορτάρι.
Στοὺς κλώνους τῆς ἀμυγδαλιᾶς σμίγουν ἀνθοὶ και χιόνια
και φέρνουνε τὴν ἀνοιξὶ γοργὰ τὰ χελιδόνια.

Στῶν μαγεμένων τῆς βουνῶν τὰ μαρμαρένια πλάγια
γλυκολαλοῦνε πέρδικες και κλαίει ἢ κουκουβάγια,
Ἡ ἀσημένια θάλασσα μ' ἀφρούς τὴν περιζώνει
κι ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα του τὴν χρυσοστεφανώνει.

Τὴ μακρινὴ πατρίδα μου, πρὶν ἢ σκλαβιὰ πλακώση,
ἢ δόξαζ' ἢ παλληκαριά, τὴν φώτιζεν ἢ γινῶσι.
Και τῶρ' ἀπὸ τὴν μαύρη γῆ, τὴν γῆ τὴν ματωμένη,
πρόβαλε πάλ' ἢ Λευτεριά, σὰν πρῶτα ἀντρειωμένη!

- Φτάνει....! Τὴν χώρα, πού μοῦ λές, τὴ γνώρισα, τὴν εἶδα!
Τὴν μακρινὴ πατρίδα σου ἔχω κι ἐγὼ πατρίδα!

Γεώργιος Δροσίνης

8. Η ΤΙΜΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΑΡΗ

Ὁ Κανάρης εἶχε ἀποφασίσει νὰ πυρπολήσῃ τὸν φοβερὸ αἰγυπτιακὸ στόλο μέσα στὸ λιμάνι τῆς Ἀλεξανδρείας. Τὸ τολμηρὸ σχέδιο δυστυχῶς δὲν ἐπέτυχε καὶ οἱ Ἕλληνες πυρποληταὶ ἐσώθηκαν ὡς ἐκ θαύματος καὶ ἐπέστρεψαν στὴν Ἑλλάδα.

Πλοίαρχος όμως και ναύτες ἦσαν σὲ κακὴ κατάστασι, διότι δὲν εἶχαν οὔτε ψωμί οὔτε νερό.

Καὶ ἐνῶ ἔπλεαν μὲ οὖριον ἄνεμο, ἓνας ναύτης, ποὺ παρατηροῦσε πολλὴ ὥρα τὸ πέλαγος, εἶπε στὸν Κανάρη:

- Καπετὰν Κωνσταντῆ, ἓνα καράβι ἀπὸ μακριά!

- Καλά, ἀποκρίνεται ἡσυχα ὁ Κανάρης.

Σὲ μισὴ ὥρα, ὅταν τὰ δύο πλοῖα εὐρέθησαν σὲ μικρὴ ἀπόστασι, οἱ ναῦται τοῦ Κανάρη διεκρίναν ὅτι τὸ ξένο πλοῖο ἦτο μεγάλο αὐστριακὸ ἰστιοφόρο.

- Ἐμπρός, παιδιά, τοὺς γάντζους! προστάζει ὁ Κανάρης.

Μερικοὶ ναῦτες ἐπῆραν τὰ ὄπλα των, ἄλλοι ἐκωπηλατοῦσαν. Σὲ λίγο ἡ βάρκα τοῦ Κανάρη ἐπλησίασε τὸ μεγαλοπρεπὲς πλοῖο.

Τότε ὁ Κανάρης μὲ ἄλλους ναῦτες ἀναρριχᾶται εἰς αὐτὸ καί, κρατῶντας τὸ πιστόλι, ἐμφανίζεται στὸν αὐστριακὸ πλοίαρχο.

- Τί θέλετε; ρωτᾷ κατατρομαγμένος.

Θέλομε ψωμί, νερὸ καὶ ὅ,τι ἄλλο ἔχει τὸ καράβι, γιατί πεθαίνομε ἀπὸ τὴν πείνα.

Ὁ πλοίαρχος προστάζει τοὺς ναῦτες του νὰ φέρουν ψωμί, νερό, τυρὶ καὶ ἓνα βαρέλι μὲ παστὰ ψάρια.

Ἄφου ὅλα αὐτὰ τὰ κατέβασαν στὴν βάρκα, ὁ Κανάρης λέγει πρὸς τὸν πλοίαρχο:

- Δὲν ἔχω χρήματα νὰ σὲ πληρώσω τώρα· γράψε σ' ἓνα χαρτί πόσο ἀξίζουν καὶ φέρε το νὰ τὸ ὑπογράψω!

- Δὲν κάνουν τίποτε, ἀποκρίνεται ὁ πλοίαρχος.

- Φέρε τὸ χαρτί καὶ γράψε δύο χιλιάδες γρόσια! εἶπε ἐντόνως ὁ Κανάρης.

Ἄφου ὑπέγραψε τὸ χαρτί, ὁ Κανάρης εἶπε:

- Τὸ ἔθνος μας θὰ σὲ πληρώσει!

- Ἀλλά, ἐτόλμησε νὰ ἀποκριθῆ ὁ πλοίαρχος, σεῖς δὲν

ἔχετε ἔθνος.

Τότε τὰ μάτια τοῦ Κανάρη ἀστράπτουν καὶ μὲ ἀγανάκτησι λέγει:

- Ἄν δὲν ἔχωμε ἔθνος, θὰ κάνουμε!

Ἐπὶ τέλους ἐχωρίσθησαν καὶ ὁ Κανάρης ἔφθασε αἰσίως στὴν πατρίδα του.

Ἐπέρασαν ἀρκετὰ χρόνια. Ἡ Ἑλλάς ἐλευθερώθηκε καὶ ὁ Κανάρης ἦτο ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πιὸ πιστοὺς συντρόφους του ἦτο πλοίαρχος ἐμπορικοῦ πλοίου καὶ ἐταξίδευε στὸ Γαλάζι, γιὰ νὰ ἀγοράσῃ σιτάρι.

Ἐκεῖ συνήντησε τὸν αὐστριακὸ πλοίαρχο, ὁ ὁποῖος δὲν τὸν ἀνεγνώρισε στὴν ἀρχή. Ὅταν ὁ Ἕλλην πλοίαρχος τοῦ ἐθύμισε τὶς λεπτομέρειες τῆς συναντήσεώς των στὸ πέλαγος, ἐξανάφερε στὴν μνήμη του τὶς τόσο δυσάρεστες γι' αὐτὸν στιγμές.

Ὁ Ἕλλην τὸν παρεκίνησε νὰ ἔλθῃ στὰς Ἀθήνας, γιὰ νὰ πληρωθῇ. Καὶ ὁ αὐστριακὸς πλοίαρχος μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς ἐδέχθηκε.

Ὁ παλαιὸς σύντροφος τοῦ Κανάρη μὲ τὸν αὐστριακὸ πλοίαρχο ἐπῆγαν στὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν.

- Ἐξοχώτατε, λέγει ὁ Ἕλλην πλοίαρχος, ἐνθυμεῖσαι, πὺ ἐπέγραψες ἀπόδειξι γιὰ δύο χιλιάδες γρόσια σ' ἓναν πλοίαρχον κοντὰ στὴν Ἀλεξάνδρεια;

Ὁ Κανάρης ἐσκέφθηκε καὶ εἶπε:

- Αἶ, ναί, ἐνθυμοῦμαι!

- Νά, λοιπόν, ὁ πλοίαρχος ἦλθε νὰ πάρῃ τὰ χρήματα.

Τότε ὁ Κανάρης ἐζήτησε τὴν ἀπόδειξι, τὴν εἶδε καὶ μὲ παράπονο πρὸς τὸν αὐστριακὸ γιὰ τὴν παλιὰ δυσπιστία του ἐπέγραψε ἔνταλμα καὶ ὁ πλοίαρχος ἐπληρώθηκε.

(Κατὰ διασκευὴν)

9. ΑΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΤΡΙΠΟΛΙΤΣΑΣ

Ἀκούω κούφια τὰ τουφέκια,
ἀκούω σμίξιμο σπαδιῶν,
ἀκούω ξύλα, ἀκούω πελέκια,
ἀκούω τριξίμο δοντιῶν.

Ὦ! τί νύκτα ἦταν ἐκείνη,
πού τὴν τρέμει ὁ λογισμὸς!
Ἄλλος ὕπνος δὲν ἐγίνη
πάρεξ θάνατος πικρός.

Τῆς σκηνῆς ἡ ὥρα, ὁ τόπος,
οἱ κραυγές, ἡ ταραχή,
ὁ σκληρόψυχος ὁ τρόπος
τοῦ πολέμου καὶ οἱ καπνοί.

Καὶ οἱ βροντὲς καὶ τὸ σκοτάδι,
ὅπου ἀντίσκοφτε ἡ φωτιά,
ἐπαράσταιναν τὸν Ἄδη,
πού ἐκαρτέρειε τὰ σκυλλιά.

«Ἕγνος εἰς τὴν Ἐλευθερίαν»

Διονύσιος Σολωμός

10. Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΛΗ
(ὕπὸ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη 1822)

Φύσα, μαίστρο δροσερέ κι ἀέρα τοῦ πελάγου,
νὰ πᾶς τὰ χαιρετίσματα στοῦ Δράμαλη τὴν μάννα.
Τῆς Ρούμελης οἱ μπέηδες, τοῦ Δράμαλη οἱ ἀγάδες
στοῦ Δερβενάκι κοίτουνται στοῦ χῶμα ξαπλωμένοι.
Στρῶμά ἔχουνε τὴν μαύρη γῆς, προσκέφαλο λιθάρια
καὶ γι' ἀπανωσκεπάσματα τοῦ φεγγαριοῦ τὴν λάμπη!
Κι ἓνα πουλάκι πέρασε καὶ τὸ συγγορρωτᾶνε:
- Πουλί, πῶς πάει ὁ πόλεμος, τὸ κλέφτικο ντουφέκι;
- Μπροστὰ πάει ὁ Νικηταρᾶς, πίσ' ὁ Κολοκοτρώνης
καὶ παραπίσω οἱ Ἕλληνες μὲ τὰ σπαδιά στὰ χέρια!

Δημῶδες

11. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

- Κολοκοτρώνα! Κολοκοτρώνα!

Ἔτσι ἔλεγαν οἱ ἐχθροὶ καὶ τὸ αἷμά τους ἐπάγωνε. Ἡ φαντασία τους τὸν ἔπλαθε τεράστιο γίγαντα μὲ τρία μάτια. Τὸ μεσανό, πελώριο, ἐπάνω ἀπὸ τὴ μύτη, στὸ μέτωπο. Τὸν ἤθελαν τριχωτὸ σὰν ἀρκούδα· μὲ φοβερὰ δόντια κάπρου, γυριστὰ, κοφτερὰ σὰν χαντζάρια.

Καὶ πῶς τὸν ἐφαντάσθηκαν οἱ Εὐρωπαῖοι; Μεγαλοκέφαλο, τρομερὸν ἀτσιγγάνο μ' ἀλλοίδωρα μάτια.

Και οί ἄλλοι, πού τόν εἶδαν κοντά; Μυτερό σταχτόχρωμο βράχο, ἀπ' αὐτούς πού εἶναι σπαρμένοι στό Αἰγαῖο, ἀγρια μορφή, σκαμμένη ἀπό τόν καιρό, χαλασμένη ἀπό τόν πόλεμο, φαγωμένη ἀπό τήν ἀδιάκοπη ἀνησυχία, ὅμοια μέ βράχο, πού τόν δέρνουν τὰ κύματα. Καί ἓνας Γάλλος συνταγματάρχης, πού ἦταν μαζί μέ τόν Κολοκοτρώνη στήν Τρίπολη, σ' ὀλάκερη τήν πολιορκία, τοῦ κολλάει ἓνα μουστάκι πελώριο.

Ἕνας νέος εἶχε φθάσει ἀπό μακριά, στά 1823, πρόσφυγας στήν Τρίπολη. Μέ φαντασία γεμάτη ἀπό τὰ παραμύθια καί τοὺς θρύλους γιά τόν Κολοκοτρώνη, ἔτρεξε, ἅμα ἔφθασε, στό σπίτι του νά ἰδῆ τὸ ὑπεράνθρωπο τέρας. Εὐρῆκε κόσμο πολὺ ἐκεῖ πέρα. Ὁ Γέρος ἦταν μέ ἄλλους καπεταναίους, σέ ἓνα ἰσόγειο δωμάτιο, ἀμέσως μετὰ τήν αὐλή. Λαὸς καί ἔνοπλοι ἀκόλουθοι ἔφραζαν τήν πόρτα. Ὁ νέος δὲν μπορούσε νά ἰδῆ τίποτα, ἔσπρωχνε καί σπρωχνότανε νά ἀνοίξῃ δρόμο. Ὁ Οἰκονόμου, ὁ γραμματικὸς τοῦ ἀρχηγοῦ, τόν εἶδε ἔτσι, πού σπρωχνότανε, κι αὐτὸ τοῦ ἐκίνησε τήν περιέργεια.

- Ποῦ θές νά πᾶς; τὸν ἐρώτησε. Τί γυρεύεις;

- Νά ἰδῶ τόν Κολοκοτρώνη.

Ὁ Οἰκονόμου τόν ἐβόηθησε νά φθάσῃ ἕως τήν θύρα.

- Μὰ ποιός εἶναι; Ποιός;

Ἐκοίταξε ὅλους τοὺς ἄλλους, ἔξω ἀπὸ τὸ Γέρο, καί ἄς ἦταν ὀρθός. Ὅταν τοῦ εἶπαν τέλος «αὐτὸς εἶναι», ἀπόμεινε βουβός, σὰν κάποιος πού βλέπει νά σωριάζεται ἐμπρός του πύργος τετράψηλος. Δὲν μπορούσε νά ἴδῃ στὰ σύγκαλά του. Σὰ νά μὴν ἦταν ἐκεῖ κανένας ἄλλος, εἶπε δυνατὰ μιλῶντας μέ τὸν ἑαυτό του:

- Μπά! εἶναι σὰν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Ἄν τὸ φυσικὸ μπορούσε ποτὲ νά δώσῃ τήν παραμικρὴ ἰδέα τοῦ μεγαλείου τῆς Ψυχῆς, νά ζωγραφίσῃ τήν

ἀπροσμέτρητη δύναμί της, ὑπὸ δὲν ἦταν σίγουρο τὸ δικό του φυσικό. Ἀνάστημα μέτριο, κορμὶ κανονικό, συμμετρικό, λιγνό, σβέλτο, χωρὶς τίποτε τὸ ἐξαιρετικό. Ἐμπρὸς σὲ ἄλλους κλέφτες θὰ φαινότανε νᾶνος. Ἡ μορφή του, σουρωμένη, ξεροψημένη, ἔδειχνε ἀκόμη πιὸ ἀδύνατη μέσα στὰ μακριὰ μαλλιά του, ποὺ ἐκυμάτιζαν στοὺς ὤμους. Τὸ μέτωπό του, ψηλὸ καὶ στερεό, αὐλάκωναν δυὸ - τρεῖς βαθειὲς ρυτίδες. Ἡ μύτη του, κάπως χονδρή, μεγαλούτσικη, ἐλαφρὰ γυριστή. Δυὸ μεγάλες γραμμὲς ἐπάνω ἀπὸ τὸ δασὺ μουστάκι κατέβαιναν ἀπὸ τὴν ἄκρη τῶν ρουθουνιῶν καὶ ἔζωναν μὲ ἓνα μισοφέγγαρο τὸ πλατὺ, παχὺ στόμα του.

Ἐνα δόντι ἐκαβαλλίκευε λιγάκι τὸ κάτω χεῖλος, ποὺ δὲν ἔσμιγε ἐντελῶς μὲ τὸ ἐπάνω. Τὸ σαγόνι του ἄρχιζε μὲ ἀδρὴ γραμμὴ, ἔσθηνε ὅμως πιὸ κάτω ἀπαλά. Δὲν εἶχε μεγάλα μάτια, Κάτω ἀπὸ πυκνὰ φρύδια, μέσα στὶς βαθειὲς κόγχες τους, ἐφαίνονταν μάλιστα μικρότερα πολὺ ἀπὸ ὅσο ἦταν πραγματικά. Ἡ ἐκφρασίς τους ἐστεκόταν ὅλη στὴν ματιὰ του. Ἡσυχῆ, ἄμεση, ἄτρομη, τχωνόταν ὀλοῖσα, σὰν μύτη ἀτσαλιοῦ, στὸ εἶναι τῶν ἄλλων! Ἦταν κοντολογῆς μορφή χαρακτηριστική, μὰ ὄχι φωνακτὴ καὶ αὐστηρὴ, χωρὶς νὰ εἶναι ἄγρια. Κάτι ποὺ θὰ μπορούσε νὰ ξαφνιάσῃ στὸ τραχὺ του πρόσωπο δὲν ἦταν οὔτε μύτες, οὔτε στόματα, οὔτε μῆλα πεταγμένα καὶ βαθουλώματα, μὰ ἓνας ἀέρας, γεμᾶτος χριστιανικὴ ἐγκαρτέρησι, βαθειὰ καλωσύνη καὶ ἀνθρωπιά, μιὰ γλύκα σὰν ἀσκητῆς, ποὺ δὲν ἤξερες τί γυρεύει σ' ἓναν πρωτοκλέφτη, ποὺ εἶχε σπείρει μὲ ἀνοικτὰ τὰ χέρια, τόσες φορές, τὸν θάνατο.

Εὐκόλο δὲν ἦταν νὰ διαβάσῃς αὐτὴ τὴν μορφή. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφανειακὴ ἀπλότητά της, ἐξεχώριζες τὶς πιὸ σύνθετες καὶ ἀπροσδόκητες ἐνώσεις. Ἐφῆθανε πολλὲς φορές ἓνας λόγος, γιὰ νὰ πάρῃ τὸ ἦσυχο μάτι του μιὰ ἐκφρασι τρομερὴ, παγερὴ.

Τὸ πρόσωπό του ἄλλαξε ἀπότομα. Ὁ ἀγγελικὸς ἀέρας τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς ὑποταγῆς, ἡ ἐγκαρδιότης καὶ ἡ γλύκα ἔσβησαν στὴν στιγμή. Ἐφώναζε σὰν λιοντάρι. Καὶ ἀντιλαλοῦσαν τὰ φαραγγια τοῦ Μωριά, σὰ νὰ ἐβροντοῦσε ἀπὸ ψηλά. Τὸ ἴδιο καὶ στὸ ξέσπασμα τοῦ κεφιοῦ του. Μὰ ἓνας μονάχα δὲν μποροῦσε νὰ σταθῆ πλαίι του. Ὁ νικητὴς τῆς Ἀράχθας. Μεγάλος στρατιώτης, γεννημένος στρατηγός, ὁ Καραϊσκάκης.

Ἀλλὰ δὲν ἐστένευε καὶ ἓνας πολὺ παράξενα τὴν μορφή τοῦ Γέρου, ἂν τὸν ἐπαιρνε σὰν ἀπλὴ στρατιωτικὴ ἀξία. Ὁ Ἰμπραήμ μάλιστα ἔφθασε νὰ πῆ, ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης, ὡς στρατιωτικὸς, δὲν ἄξιζε δυὸ παραῖδες! Ὅχι σωστός, βέβαια, λόγος, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς ὁ Γάλλος στρατηγὸς Ραιμπώ, ποὺ δὲν ἐχώνευε διόλου τὸν Κολοκοτρώνη, τοῦ ἀναγνωρίζει τὴν «φυσικὴ ἀντίληψι τοῦ πολέμου», μὲ ἄλλα λόγια τὸ στρατηγικὸ μυαλό.

Μὰ ὁ Κολοκοτρώνης δὲν εἶναι μονάχα ὁ μεγάλος πολέμαρχος. Εἶναι κάτι πολὺ πλατύτερο ἀπ' αὐτό, Εἶναι ὁ γνήσιος «ἄνθρωπος τοῦ Εἰκοσιένα». Δὲν ὑπάρχουν γιὰ τὸν Κολοκοτρώνη ραγιαδες.

- Ἑλληνες! φωνάζει στὸν ἐλεύθερο λαό, ποὺ θέλει νὰ ξεσηκώσῃ ὀλάκερο.

Βλαστάρη τοῦ Μωριά, μιλεῖ σὰν ἀρχηγὸς λαοῦ, ποὺ δὲν ἐδέχθηκε ποτὲ ζυγό. Εἶναι γεμάτος ἀπὸ τὴν ἀνάμνησι καὶ τὴν ὑπερηφάνεια γιὰ τὰ παλιὰ Ἑλληνικὰ τρόπαια. Ἐρχεται νὰ ξαναδέσῃ τὴν κομμένη παράδοσι.

Ὅταν ἐπῆραν τὸ Ναύπλιο, ἐπῆγε ὁ Ἄγγλος πλοίαρχος Ἄμιλτον καὶ τὸν εἶδε. Τοῦ εἶπε ὅτι ἔπρεπε νὰ ζητήσουν οἱ Ἑλληνες συμβιβασμὸ καὶ ἡ Ἀγγλία νὰ μπῆ στὴν μέση.

- Αὐτὸ δὲν γίνεται, εἶπε ξερὰ ὁ Κολοκοτρώνης. Ἐλευθερία ἢ θάνατος! Ἐμεῖς ποτὲ συμβιβασμὸ δὲν ἐκάμαμε μὲ τὸν

Σουλτάνο. Άλλους έκοψε, άλλους έσκλάβωσε με τὸ σπαθὶ καὶ ἄλλοι, καθὼς ἐμεῖς ἐζύσαμε ἐλεύθεροι ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ. Ὁ βασιλέας μας ἐσκοτώθη· καμμιά συνθήκη δὲν ἔκαμε. Ἡ φρουρά του εἶχε παντοτινὸ πόλεμο με τοὺς ἐχθροὺς καὶ δυὸ κάστρα ἦταν ἄπαρτα.

- Ποιὰ εἶναι ἡ φρουρά του; Καὶ ποιὰ τὰ κάστρα;

- Ἡ φρουρά τοῦ βασιλιᾶ μας εἶναι οἱ κλέφτες. Καὶ τὰ κάστρα μας ἡ Μάνη, τὸ Σούλι καὶ τὰ βουνά.

Ὅκτῳ γενιῆς Κολοκοτρωναίων ἐστάθηκαν με τὸ σπαθὶ στὸ χέρι. Ἀβοήθητος, ἀφημένος τόσες φορές ἀπὸ τὸ πρῶτο φυσέκι. Καὶ ὅμως ἐφύσησε στοὺς Ἕλληνες τὴν ἀδάμαστη πνοή, ποὺ ἐψύχωνε τὰ δικά του στήθη. Τοὺς ἀπλοῦς γεωργούς, ἀπὸ λαγούς, ποὺ ἔτρεμαν τὰ ὄπλα καὶ ἄκουγαν «ἐχθροὺς» καὶ ἐγίνονταν ἄφαντοι, σὲ λίγες ἐβδομάδες μέσα τοὺς ἀνέδειξε ἥρωες καὶ σὲ λίγο ἐρωτοῦσαν:

- Ποῦ εἶναι οἱ ἐχθροί;

Γιὰ νὰ τοὺς κυνηγήσουν. Τοὺς ἔμαθε νὰ ἀγαπιοῦνται, νὰ πονοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον, τόσο νὰ φυλάγονται ὅσο καὶ νὰ ἀψηφοῦν τὰ βόλια. Νὰ μάχωνται ἐναντίον τοῦ ἱππικοῦ, νὰ ρίχνουν φρούρια δυνατά, νὰ συντρίβουν καὶ νὰ σκορπίζουν στρατιές· νὰ σέρνουν νικημένους τοὺς πασᾶδες, νὰ κερδίζουν με τὸ σπαθὶ τους ἄρματα βαρύτιμα καὶ μυριοπλουτισμένα.

Στὰ Δερβενάκια, στὴν καταστροφὴ τοῦ Δράμαλη, ἓνας νέος χωριάτης με μιὰν ἀγκλίτσα ἐστεκόταν ἐμπρὸς του καὶ ἐχάζεε.

- Τί εἶσαι ἐσύ, Ἕλληνα;

- Βοσκός,

- Καὶ γιατί δὲν πᾶς νὰ πολεμήσης;

- Δὲν ἔχω ἄρματα.

- Καὶ ἡ ἀγκλίτσα εἶναι ὄπλο, Ἕλληνα! Πήγαινε μὲ αὐτὴ νὰ σκοτώσης τοὺς ἐχθροὺς καὶ νὰ πάρης τ' ἄρματά τους.

Ἐγύρισε κάποτε σὰν ἀστακός, ἐτρόμαξε καὶ ὁ ἴδιος νὰ τὸν γνωρίσῃ. Τὸν εἶχε ἀλλάξει σὲ πολεμιστὴ μέσα σὲ λίγες ὥρες. Ἐφύτρεψε τὴν ἀσάλευτη πίστι του βαθιὰ στοὺς ἄλλους. Καὶ στὶς πιὸ δύσκολες ὥρες, ὅταν καὶ οἱ δυνατώτεροι ἐλύγιζαν σὰν καλάμια, ἔφθασε νὰ κτυπήσῃ τὴν γῆ μὲ τὸ σπαδί του, γιὰ νὰ βγάλῃ νέους πολεμιστάς.

«Ὁ Γέρος τοῦ Μωριά»

Σπύρος Μελάς (Διασκευή)

12. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Στὰ 1818 εἶχεν ἔλθει ὁ Καποδίστριας ἀπὸ τὴν Ρωσία στὴν Κέρκυρα. Στὸ σπίτι τοῦ πατέρα του εἶχε τραπέζι σὲ πολλοὺς καὶ στὸν Κολοκοτρώνη. Ἐκεῖ, πού ὁ ἴδιος ὁ Κολοκοτρώνης ἐλιάνιζε τὸ ἄρνι (ἦταν, φαίνεται, Πάσχα), τοῦ λέγει ὁ Καποδίστριας:

- Ἐφέτος ἐδῶ καὶ τοῦ χρόνου στὴν Πελοπόννησο.

Ὁ Κολοκοτρώνης τὸ ἐφύλαξε αὐτὸ καλὰ στὸν νοῦ του.

Ἄμα ἐκηρύχθηκε ἡ Ἐπανάστασις, ἔγραψε στὸν Καποδίστρια νὰ ἔλθῃ νὰ φᾶνε τὸ ἄρνι.

«Ἀπομνημονεύματα»

Ν. Σπηλιόδης (Διασκευή)

13. Η ΦΟΥΝΤΑ ΤΟΥ ΣΠΑΘΙΟΥ

Όσες φορές κι αν υπηρέτησε σέ ξένη στρατιωτική υπηρεσία, ο Κολοκοτρώνης δέν ἐκρέμασε ποτέ φούντα στο σπαδί του, ἐξηγῶντας κατὰ γράμμα τοὺς στίχους τοῦ πολεμιστηρίου τραγουδιοῦ τοῦ Ρήγα:

*Κάλλιο γιὰ τὴν πατρίδα κανένας νὰ χαθῆ
ἢ νὰ κρεμάσῃ φούντα γιὰ ξένον στὸ σπαδί.*

Ὁ ἴδιος ὁ Κολοκοτρώνης γράφει ὅτι ἐφύλαξε πίστι στὴν παραγγελία τοῦ Ρήγα καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἀξίωσε καὶ ἐκρέμασε φούντα στὸ Γένος του, ὡς στρατιώτης του. Χρυσὴ φούντα δέν ἐστόλισε τὸ σπαδί του, ὅταν υπηρέτουσε σέ ξένα κράτη.

«Ὁ Γέρον Κολοκοτρώνης»

Γεώργιος, Τερτσέτης (Διασκευή)

14. ΣΥΝΟΡΑ ΠΛΑΤΥΤΕΡΑ

Ὅταν ἔγινε γνωστὸν ὅτι οἱ Μεγάλες Δυνάμεις ἐξέλεξαν τὸν Λεοπόλδο ἡγεμόνα τῆς Ἑλλάδος, στὰ 1830, συνεδρίασε ἡ Γερουσία καὶ ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ ἀναφορὰ πρὸς τὸν Λεοπόλδο. Καὶ νὰ τονίξῃ ὅτι εἶναι ἀνάγκη τὰ σύνορα τοῦ Κράτους νὰ γίνουν πλατύτερα.

Ὁ Κολοκοτρώνης, ἀφοῦ ἄκουσε τὴν ἀναφορὰ, εἶπε:

Θέλουμε νὰ ἔχῃ ὁ βασιλιάς τῶν Ἑλλήνων καὶ τὴν θρησκεία τῶν Ἑλλήνων. Γιὰ τὴν πίστι καὶ γιὰ τὴν πατρίδα ἐμεῖς ἐπήραμε τὰ ἄρματα.

Ἔτσι ἐμπῆκε καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη ἡ γνώμη μέσα στὴν ἀναφορὰ.

Ἐφημερίς «Ἥλιος», 1856

(Διασκευή)

15. Ο ΓΙΑΤΡΟΣ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1823 ὁ πασάς τῆς Σκιδρίας Μουσταῆς ἔλαβε διαταγὴ νὰ ὑποτάξῃ τὴν ἐπαναστατημένη δυτικὴ Ἑλλάδα. Κατεβαίνοντας ἐλογάριαζε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὰ Ἄγραφα. Καὶ γιὰ τοῦτο, μόλις ἔφθασε στὴν Λάρισα, ἐζήτησε νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ ὁ ἴδιος ὁ Καραϊσκάκης, ἀρματωλὸς τότε τῶν Ἀγράφων, νὰ τὸν προσκυνήσει.

Μὰ τὸ στρατηγικὸ μυαλὸ τοῦ Καραϊσκάκη ἐκατάλαβε

ἀμέσως, πὼς ἐμπρὸς στὴν μεγάλη δύναμι, πὺ ἐφέρνε μαζί του ὁ Μουσταῖς, θὰ ἦταν πολὺ παράτολμο νὰ ἀντισταθῆ κανεὶς σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη. Ἐτσι ὁ Καραϊσκάκης, ἀφοῦ ἔστειλε στὸ Μουσταῖ κοροϊδευτικὴ ἀπάντησι, ἐτραβήχθη ἀπὸ τὰ Ἄγραφα, μὲ τὸ μικρὸ του στρατό. Τριακόσια παλληκάρια περίπου ἄφησε στὸ Καρπενήσι, μὲ ἀρχηγὸ τὸν Μᾶρκο Μπότσαρη. Καὶ αὐτὸς μὲ μερικοὺς ἄλλους ἐτράβηξε γιὰ τὸν Προυσσὸ τῆς Εὐρυτανίας. Τοῦ εἶχαν πῆ νὰ πάη νὰ μείνη λίγον καιρὸ σὲ ὄρεινὸ μῆρος, γιὰ τὸν ἔτρωγαν οἱ ἀδιάκοπες θέρμες.

Ἡ ἐλονοσία τότε ἀκόμη δὲν εἶχε γίνει γνωστὴ ὡς ξεχωριστὴ ἀρρώστεια. Καὶ ὁ Καραϊσκάκης δὲν ἤξερε μὲ τί τρόπο νὰ γιαιτρευθῆ. Ἦταν ἄνθρωπος νευρικὸς καὶ στενόχωρος, ἡ ὄψι του πάντα στεγνὴ, μελαχροινὴ, μὲ δύο μάτια σπιθοβόλα, τὸ ἀνάστημα κοντὸ καὶ τὸ σῶμά του ἀδύνατο. Γὰ δυὸ χρόνια, πὺ ἔκανε νέος στὰ Γιάννενα, μέσα στὰ σίδερα τῆς φυλακῆς τοῦ Ἀλήπασα, τοῦ εἶχαν βλάψει πολὺ τὴν υἰεία.

Στὸ Μοναστήρι τοῦ Προυσοῦ, πὺ ἐστάθμευσε ὁ Καραϊσκάκης μὲ τὰ παλληκάρια του, ἐφάνηκε μιὰ μέρα ἕνας πλανόδιος γιαιτρὸς μὲ βράκες, πὺ ἔλεγε πὼς ἦλθε ἀπὸ τὰ νησιά. Ἐγύριζε τὰ χωριά κηρύττοντας πὼς γιαιτρεύει κάθε πληγὴ καὶ ἀρρώστεια, μὰ περισσότερο φαίνεται πὼς ἐφρόντιζε γιὰ τὸ πουργί του. Παρουσιάστηκε στὸ Μῆτρο Σκυλλοδῆμο, τὸ πρωτοπαλλῆκαρο τοῦ Καραϊσκάκη ἀπὸ τὸν Βάλτο. Τοῦ εἶπε τὴν ιδιότητά του καὶ ἐζήτησε νὰ ἰδῆ τὸν καπετάνιο, πὺ ἔμαθε ἀπὸ τὰ κάτω χωριά πὼς εἶναι ἄρρωστος βαριά.

Ὁ Καραϊσκάκης στὴν ἀρχὴ ἀρνῆθηκε νὰ δεχθῆ τὸν Φράγκο, ὅπως τὸν εἶπαν στὸ στρατόπεδο. Μὰ ὁ γιαιτρὸς ἐπέμεινε καὶ ἔλεγε τοῦ Σκυλλοδήμου:

- Άς με αφήση ὁ Καπετάνιος νὰ τὸν ἰδῶ καί, ἂν δὲν τὸν γιατρέψω, ἄς με κόψῃ.

- Τί θέλεις, Φράγκο; τοῦ εἶπε μετ' ἀσπυγνότητα ὁ Καραϊσκάκης, σὰν τὸν πρωτοαντίκρουσε.

- Νὰ σὲ γιατρέψω, στρατηγέ, καὶ θὰ τὸ ἰδῆς. Μὰ τί θὰ μοῦ τάξῃς;

- Ἄν με γιατρέψῃς, ἔχεις δύο χιλιάδες γρόσια, τοῦ ἀποκρίθηκε ἀπελπισμένος ἀπὸ τὸν πυρετό τοῦ ὁ Καραϊσκάκης.

Ἄρχισε λοιπὸν ὁ γιατρός ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα τὰ ματζούνια. Τὰ ἐκατάπινε θέλοντας καὶ μὴ ὁ Καραϊσκάκης, χωρὶς νὰ βαρυκομᾷ.

Ὁ καιρὸς ἐπερνοῦσε. Τὰ γιατρικὰ ἔδιναν καὶ ἔπαιρναν, μὰ τοῦ ἀνάβαν περισσότερο τὸν πυρετό, ἢ κατάστασί του ἐπήγγαινε στὸ χειρότερο. Τοῦ Καραϊσκάκη τότε ἐπέρασε ἀπὸ τὸν νοῦ ἡ ὑποψία, μήπως ὁ Φράγκος ἦταν βαλτὸς νὰ τὸν φαρμακώσῃ. Γιὰ νὰ τοῦ δοκιμάσῃ τὴν γιατρικὴ του ἀξία καὶ νὰ μάθῃ ἐκεῖνο, ποῦ ἤθελε, ἐσοφίσθηκε τὸ ἀκόλουθο στρατήγημα.

Τὴν ὥρα, ποῦ ὁ γιατρός θὰ ἐπήγγαινε νὰ τοῦ κάμῃ τὴν τακτικὴ του ἐπίσκεψι, διέταξε τὸν Σκυλλοδῆμο νὰ καθίσῃ στὸ κρεβάτι πλάϊ του. Ὁ Σκυλλοδῆμος, ποῦ ἦταν θηριό μοναχὸ στὴν δύναμι καὶ στὴ γεροσύνη, ἐκάθισε πλάϊ του καὶ ἐσκεπασθῆκε μετὰ τὴν ἴδια βελέντζα καὶ τὴν ἴδια κάπα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Καραϊσκάκη. Καὶ ἔτσι ἐφαίνετο ὅτι καὶ οἱ δύο θρίσκονται πεσμένοι στὸ ἴδιο στρώμα.

Ὁ γιατρός, καθὼς ἐμπῆκε στὸ κατάλυμα, ἐρώτησε τὰ νεώτερα τῆς ὑνείας τοῦ στρατηγοῦ. Ὁ Καραϊσκάκης ἔκαμε τὸ μισοκακόμοιρο, λέγοντας πὼς αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸ του καλύτερα καὶ πὼς αὐτὸ τὸ χρωστᾷ στὰ γιατρικά του.

Τότε ὁ γιατρός ἐζήτησε τὸ χέρι τοῦ ἀρρώστου, γιὰ

νά ἀκούση τὸν σφυγμὸ του. Μὰ τὴν στιγμή ἐκείνη ὁ Καραϊσκάκης ἔκαμε κρυφὸ νόημα στὸ σύντροφό του Σκυλλοδήμο. Καὶ ἔτσι αὐτὸς ἐμισοπρόβαλε σιγὰ - σιγὰ τὸ δικό του τὸ χέρι μέσα ἀπὸ τὰ σκεπάσματα. Ὁ γιατρός τὸ ἔπιασε καὶ μὲ προσοχὴ ἄρχισε νὰ σφυγμομετρᾷ τὸν ἄρρωστο καὶ νὰ συλλογίζεται γιὰ κάμποση ὥρα. Ὑστερα, γυρίζοντας στὸν Καραϊσκάκη, τοῦ εἶπε:

- Καλά, πολὺ καλὰ πᾶμε, καπετάνιο μου. Μονάχα πὼς ἀκούω ἀκόμη μεγάλη ἀδυναμία.

Ἐπετάχτηκε ὁλόρθος ὁ Καραϊσκάκης θυμωμένος:

- Πιάστε τον, δέστε τον καὶ δώστε του πενήντα ραβδιές στὰ πισινά. Αὐτὸς ἔχει σκοπὸ νὰ μὲ ξεκάμη, ἐφώναξε στὰ παλληκάρια του μὲ ὀρμή.

Καὶ σιμώνοντας τὸν γιατρό:

- Ποιὸς ἔχει ἀδυναμία; Αὐτὸς ἔχει ἀδυναμία καὶ ἔδειξε τὸ θηρίο τὸ Σκυλλοδήμο ποὺ καθαλλικεῦει φοράδα τρέχοντας;

Τὰ παλληκάρια τοῦ Καραϊσκάκη στὴ στιγμή ἔσυραν τὸν γιατρό μαλλιοκούβαρα καὶ τὸν ἔβγαλαν ἔξω, δίνοντάς του ὄχι πενήντα, μὰ πολὺ περισσότερες ραβδιές.

- Ἔλα, ἔχε χάρι, τοῦ εἶπαν. Δὲν σὲ σκοτώνουμε, μὰ τὸ δειλινὸ νὰ μὴ σὲ βρῆ ἐδῶ πέρα.

«Ἡμερολόγιον τῆς Μεγ. Ἑλλάδος», 1926

Ρήγας Γκόλφης (Διασκευῆ)

